

Psychosociale arbeidsbelasting in de sector Podiumkunst

Naar aanleiding van mediaberichten over zorgwekkende arbeidsomstandigheden bij een specifiek bedrijf in de sector Podiumkunst- en vermaak (hierna: Podiumkunst) heeft de Nederlandse Arbeidsinspectie besloten om naar de bredere sector een nadere verkenning te doen op basis van de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) en de Zelfstandigen Enquête Arbeid (ZEA). Zie voor meer informatie over deze databronnen het kader.

De Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden en de Zelfstandigen Enquête Arbeid

De Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) wordt uitgevoerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO) in samenwerking met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Jaarlijks worden ongeveer 60.000 werknemers bevroegd over hun arbeidsomstandigheden, arbeidsongevallen, de inhoud van hun werk en hun arbeidsvoorwaarden. De NEA is een representatief onderzoek onder alle werknemers die werkzaam zijn in Nederland en die ingeschreven staan in de Basisregistratie Personen (BRP).

De Zelfstandige Enquête Arbeidsomstandigheden (ZEA) wordt eveneens uitgevoerd door het CBS en TNO in samenwerking met het Ministerie van SZW. Tweejaarlijks worden ongeveer 7.000 zelfstandigen bevroegd over onder andere hun arbeidsomstandigheden, werktijden, arbeidsongevallen, ziekte, functioneren, inzetbaarheid, pensioen- en arbeidsongeschiktheidsvoorzieningen en opleiding en ontwikkeling. De ZEA is een representatief onderzoek onder alle zelfstandige ondernemers. Dit zijn personen die voor eigen rekening of risico arbeid verrichten in een eigen bedrijf of praktijk en daarover winstaangifte doen voor de inkomstenbelasting bij de Belastingdienst.

Zoals altijd in enquêtes zullen bepaalde groepen minder goed vertegenwoordigd zijn in de resultaten, omdat ze niet meedoen. Denk daarbij aan jongeren, mensen met een lage opleiding en (arbeids)migranten. De wegingsmethoden van de NEA en ZEA corrigeren deels voor deze ondervertegenwoordiging, maar niet volledig. Het is belangrijk om daarmee rekening te houden bij de interpretatie van de resultaten.¹

Resultaten

Binnen de sector Podiumkunst zijn er volgens CBS Statline in het vierde kwartaal van 2023 40.310 bedrijven actief. Daarvan zijn er ongeveer 38.240 bedrijven met 1 werkzame persoon (veelal zzp'ers) en 2.070 bedrijven met meer dan 1 werkzame persoon (veelal werkgevers).² Dat betekent dat er in deze microsector veel meer zzp'ers zijn dan werknemers in loondienst.

Uit analyse van NEA-data blijkt dat in de periode van 2017 tot en met 2021 in deze sector met name de beroepsgroepen musici, zangers en componisten (19%), regisseurs en producenten voor film en theater e.d. (8%), beeld- en geluidstechnici radio en televisie (5%), acteurs (4%) en specialisten reclame en marketing (4%) werkzaam zijn.

In figuur 1 en 2 is te zien dat zowel werknemers in loondienst als zzp'ers binnen de sector Podiumkunst in de periode 2017 tot en met 2021 aanzienlijk vaker dan werknemers in andere sectoren³ te maken hebben gehad met respectievelijk intern ongewenst gedrag en ongewenste omgangsvormen.^{4,5}

² CBS (2024). Bedrijven; bedrijfstak. 15 juli 2024. Geraadpleegd 7 oktober 2024 van [StatLine - Bedrijven; bedrijfstak \(cbs.nl\)](#)

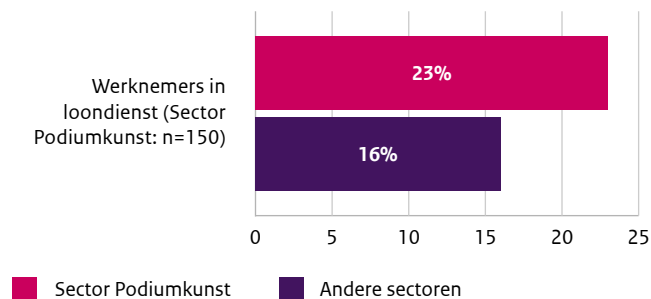
³ Op plaatsen waar termen gebruikt wordt als 'bovengemiddeld vaak', 'benedengemiddeld vaak', 'aanzienlijk vaker' of 'aanzienlijk minder vaak' betreft het significante verschillen ten opzichte van de werknemers of zzp'ers in werkzaam in andere sectoren.

⁴ De vraagstelling naar ongewenst gedrag in de NEA is met ingang van 2022 aangepast. Daardoor zijn de resultaten van na 2021 niet goed te vergelijken met de resultaten van de periode daarvoor. De aantallen respondenten in de NEA en ZEA die werkzaam zijn in de sector Podiumkunsten uit de jaren na 2021 zijn te gering om op basis daarvan betrouwbare uitspaken te kunnen doen. Daarom hebben we ervoor gekozen de resultaten voor de periode 2017-2021 weer te geven.

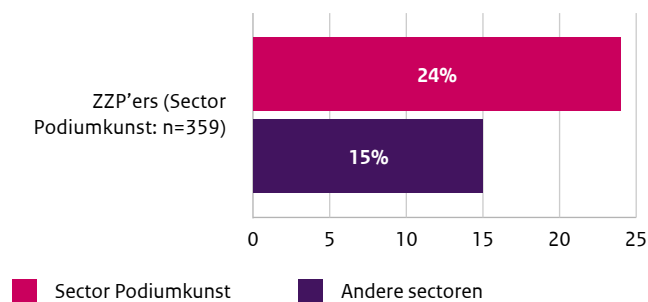
⁵ Bij zzp'ers spreken we niet van intern ongewenst gedrag gevraagd maar naar ongewenste omgangsvormen. Bij werknemers kan intern ongewenst gedrag van leidinggevend of collega's komen. Bij zzp'ers kunnen ongewenste omgangsvormen afkomstig zijn van klanten, collega's of opdrachtgevers.

¹ Voor meer informatie over de NEA, zie [Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden \(NEA\) 2023 - Onderzoeksbeschrijving](#). Voor meer informatie over de ZEA zie [ZEA 2023 op cbs.nl](#).

Figuur 1 Percentage werknemers dat in de afgelopen 12 maanden een enkele keer of vaker intern ongewenst gedrag heeft ervaren. Bron: NEA (2017 -2021)

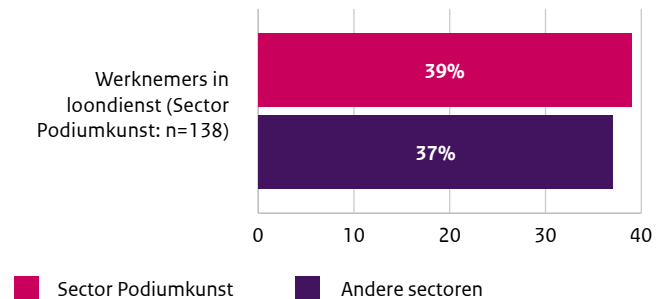

Figuur 2 Percentage zzp'ers dat in de afgelopen 12 maanden een enkele keer of vaker ongewenste omgangsvormen heeft ervaren. Bron: ZEA (2017 - 2021)

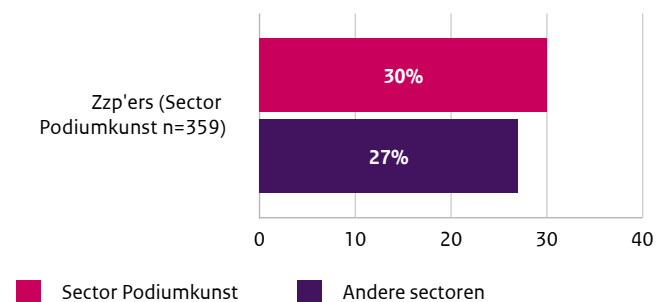

In figuur 3 en 4 is te zien dat de ervaren werkdruk onder werknemers in loondienst binnen de sector Podiumkunst aanzienlijk hoger is dan onder werknemers in andere sectoren. Zowel voor werknemers in loondienst als voor zzp'ers geldt echter dat de werkdruk binnen deze sector niet significant hoger is dan het gemiddelde over alle andere sectoren. Werknemers in loondienst geven echter wel aanzienlijk vaker aan dat er arbomaatregelen nodig zijn tegen werkdruk en werkstress omdat er nog geen maatregelen zijn (16% vs. 11%). De ZEA stelt geen vragen over de noodzaak van maatregelen tegen werkdruk.

Figuur 3 Percentage werknemers dat vaak of altijd werkdruk ervaart. Bron: NEA (2017 - 2021)

Figuur 4 Percentage zzp'ers dat vaak of altijd werkdruk ervaart. Bron: ZEA (2017 - 2021)

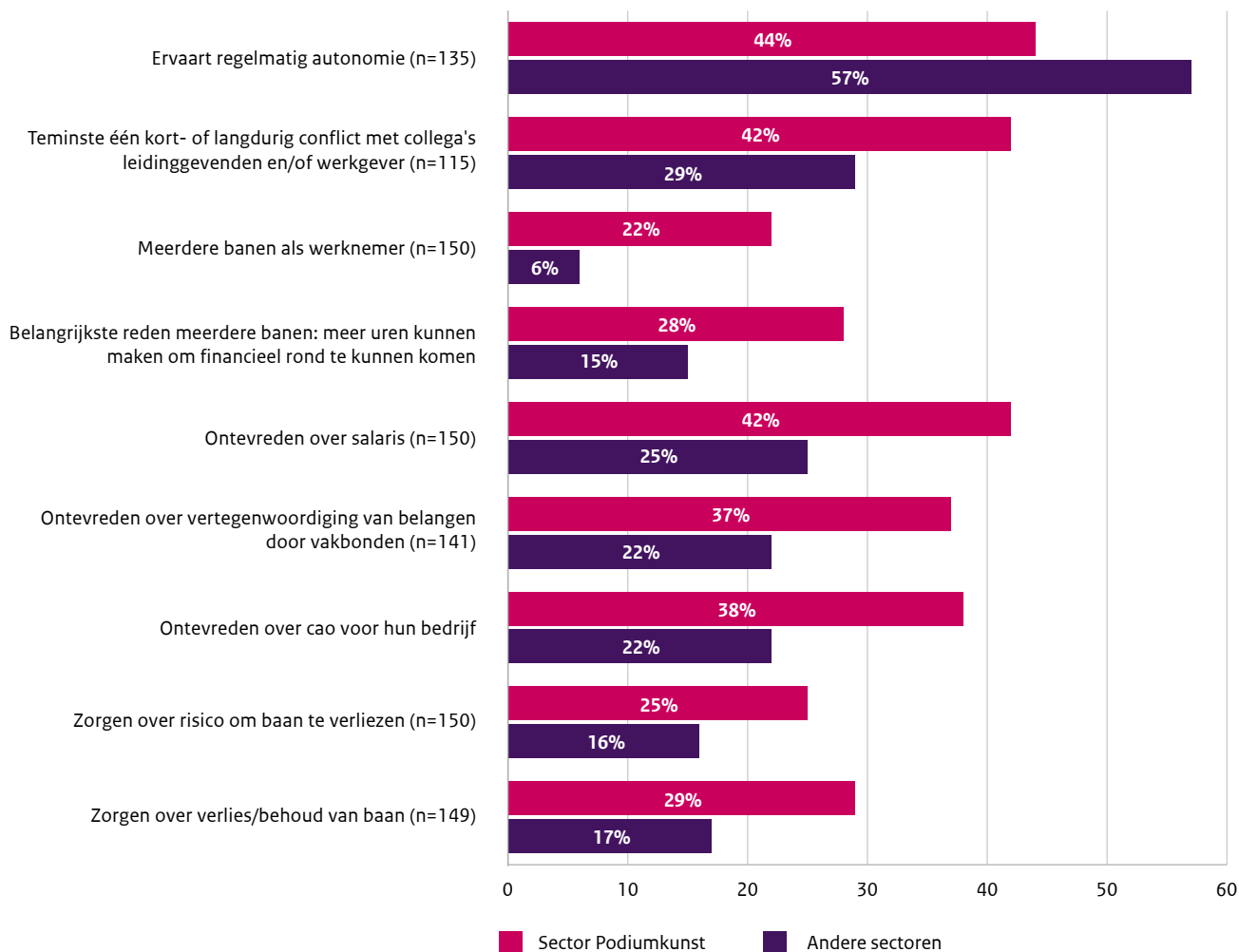

Figuur 5 laat zien dat werknemers in loondienst in de sector Podiumkunst aanzienlijk minder vaak dan werknemers in andere sectoren autonomie ervaren. Dit laatste is belangrijk omdat een energiebron zoals autonomie werknemers beter in staat om het hoofd te bieden aan een werkstressoren zoals een hoge werkdruk. Verder ervaren ze bovengemiddeld vaak conflicten met collega's, leidinggevend en/of werkgevers.

Dat bestaanszekerheid voor werknemers binnen deze sector een belangrijke bron van zorg is blijkt onder meer uit het feit dat zij vaak in andere sectoren meerdere banen hebben met als belangrijkste reden om financieel rond te kunnen komen. Daarnaast zijn ze bovengemiddeld vaak ontevreden over het salaris, over de vertegenwoordiging van belangen door vakbonden en over de cao voor hun bedrijf. Ze maken zich verder bovengemiddeld vaak zorgen om het risico om hun baan te verliezen en over verlies/behoud van hun baan (zie figuur 5).⁶

⁶ In de figuren 5 en 6 is voor elke variabele het aantal respondenten uit de sector Podiumkunst waarop de analyse is gebaseerd, opgenomen. Om de figuur overzichtelijk te houden is het totaal aantal respondenten over alle sectoren niet opgenomen.

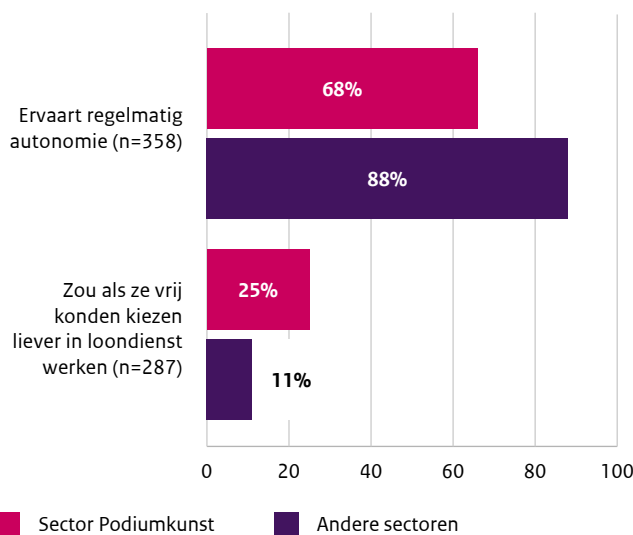
Figuur 5 Verschil tussen werknemers in sector Podiumkunst en werknemers werkzaam in andere sectoren op een aantal variabelen. Bron: NEA (2017 – 2021)

Evenals werknemers ervaren zzp'ers in de sector Podiumkunst aanzienlijk minder vaak dan de andere zzp'er autonomie. Zzp'ers geven daarnaast aanzienlijk vaker dan andere zzp'er aan dat als ze vrij zouden kunnen kiezen, ze liever in loondienst zouden werken (zie figuur 6).⁷

⁷ In de figuren 5 en 6 is voor elke variabele het aantal respondenten uit de sector Podiumkunst waarop de analyse is gebaseerd, opgenomen. Om de figuur overzichtelijk te houden is het totaal aantal respondenten over alle sectoren niet opgenomen.

Figuur 6 Verschil tussen zzp'ers in sector Podiumkunst en zzp'ers werkzaam in andere sectoren op een aantal variabelen. Bron: ZEA (2017 – 2021)

Dit is een uitgave van:

Nederlandse Arbeidsinspectie

De Nederlandse Arbeidsinspectie maakt deel uit van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

© Rijksoverheid | oktober 2024